

Οι προοπτικές της Συμφωνίας των Πρεσπών

Η κοινή γνώμη σε Βόρεια Μακεδονία και Ελλάδα

Ερευνητική έκθεση για τις έρευνες κοινής γνώμης στ Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία

Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ευρώπης-ΕΛΙΑΜΕΠ, Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης-
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Σε συνεργασία με το Konrad-Adenauer-Stiftung

Συγγραφείς:

Ιωάννης Αρμακόλας, Γιώργος Σιάκας

Αθήνα και Σκόπια, Ιούνιος 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τρία χρόνια μετά την υπογραφή της, η Συμφωνία των Πρεσπών συνεχίζει να αποτελεί ένα ευαίσθητο θέμα για πολλούς στη Βόρεια Μακεδονία. Η εφαρμογή της Συμφωνίας «αγγίζει» ευαίσθητα ζητήματα, που σχετίζονται με τις εθνοτικές και εθνικές ταυτότητες και που θεωρούνται βασικοί παράγοντες δυσαρέσκειας έναντι της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Παρ' όλα αυτά, ένας σημαντικός αριθμός πολιτών στη Βόρεια Μακεδονία έχει μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση ως προς την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας και της σημασίας της Συμφωνίας των Πρεσπών, εκτιμώντας την ως έναν συμβιβασμό με αμοιβαία οφέλη και για τις δύο χώρες. Η Συμφωνία των Πρεσπών συνεχίζει να εκλαμβάνεται ως ένα σημαντικό βήμα της Βόρειας Μακεδονίας προς την ένταξη στην ΕΕ, παρά τις πρόσφατες δυσμενείς εξελίξεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Από την άλλη πλευρά, η Συμφωνία των Πρεσπών συνεχίζει να διχάζει τη κοινή γνώμη στη Βόρεια Μακεδονία. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές μεταξύ των σλαβικής καταγωγής πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας οι οποίοι εμφανίζονται βαθιά διχασμένοι στην αξιολόγηση τους σε ό,τι αφορά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της Συμφωνίας των Πρεσπών. Επιπρόσθετα, υπάρχει σημαντικό χάσμα στον τρόπο που αντιλαμβάνονται την Συμφωνία οι δύο μεγαλύτερες εθνοτικές ομάδες της χώρας. Οι αλβανικής καταγωγής ερωτώμενοι έχουν κατά συντριπτική πλειοψηφία θετικές απόψεις για την Συμφωνία των Πρεσπών, την οποία αποτιμούν μέσω μιας ρεαλιστικής οπτικής. Αντιθέτως, σχεδόν οι μισοί από τους ερωτώμενους σλαβικής καταγωγής εκλαμβάνουν αρνητικά τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Στην ελληνική πλευρά, η κοινή γνώμη εμφανίζεται να έχει πιο διαφορούμενη στάση από ποτέ για τις σχέσεις με τη Βόρεια Μακεδονία. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις μετριοπαθών προσεγγίσεων, αλλά ταυτόχρονα σε ορισμένα βασικά ζητήματα οι απόψεις στην πλειοψηφία τους παραμένουν απορριπτικές ή λιγότερο συμβιβαστικές.

Παρά το γεγονός ότι η προσοχή σε ό,τι αφορά την εξωτερική πολιτική επικεντρώνεται κυρίως στη Τουρκία, οι σχέσεις με την Βόρεια Μακεδονία εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για τη κοινή γνώμη.

Η πλειοψηφία των Ελλήνων αντιτίθεται στην ιδέα του συμβιβασμού για το όνομα, αλλά το ποσοστό εκείνων που το απορρίπτουν έχει μειωθεί, ενώ το ποσοστό εκείνων που αποδέχονται την συμβιβαστική λύση έχει αυξηθεί. Παρατηρείται επίσης αλλαγή στάσης σχετικά με την ίδια τη Συμφωνία των Πρεσπών: ο αριθμός όσων αποδέχονται ότι η συμφωνία επέφερε οφέλη στην Ελλάδα φαίνεται ότι αυξάνεται.

Η πλειοψηφία, μεταξύ εκείνων που έχουν αρνητική στάση απέναντι στη συμφωνία, φαίνεται να ανησυχεί για τις διατάξεις της Συμφωνίας των Πρεσπών σχετικά με το ζήτημα της εθνότητας και της γλώσσας. Πρόκειται για εύρημα που καταδεικνύει ότι τα κύρια επιχειρήματα της τότε αντιπολίτευσης ήταν πειστικά.

Η εικόνα περιπλέκεται εξίσου όσον αφορά τα διάφορα επιχειρήματα, που έχουν προωθηθεί από τις πολιτικές δυνάμεις, που έχουν στηρίξει ή αντιταχθεί στη συμφωνία.

Η πλειοψηφία των Ελλήνων θεωρεί τη συμφωνία ως έναν επώδυνο, αλλά αναγκαίο συμβιβασμό, αλλά οι περισσότεροι ερωτηθέντες εξακολουθούν να θεωρούν ότι η συμφωνία είναι εθνικά επιζήμια.

Και ενώ η πλειοψηφία των ερωτηθέντων παραδέχεται ότι χωρίς τη Συμφωνία των Πρεσπών, σχεδόν όλοι θα αποκαλούσαν τη Βόρεια Μακεδονία ως απλά «Μακεδονία», η πλειοψηφία είναι επίσης πεπεισμένη ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί μια ακόμα πιο επωφελής συμφωνία για την Ελλάδα, αν η Αθήνα άφηνε το θέμα να διευθετηθεί στο μέλλον. Επιπλέον, ενώ το ποσοστό που θα επιθυμούσε να ακυρωθεί η συμφωνία είναι χαμηλό, η σχετική πλειοψηφία των ερωτηθέντων θα ήθελε να δει την Ελληνική κυβέρνηση να προσπαθεί να τροποποιήσει τη συμφωνία, ενώ ελάχιστα περισσότεροι από έναν στους τρεις Έλληνες επιθυμούν όντως την πλήρη εφαρμογή της.

Τέλος, με μια ελαφρώς συνωμοτική διάθεση, η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η Συμφωνία των Πρεσπών επιβλήθηκε στην Ελλάδα από ξένες δυνάμεις, ενώ οι περισσότεροι Έλληνες

πιστεύουν ότι σχεδόν όλοι οι διεθνείς παράγοντες, που συμμετείχαν στις προσπάθειες διαμεσολάβησης για το ζήτημα της ονομασίας ευνόησαν στην πράξη τη πλευρά της Βόρειας Μακεδονίας και εργάστηκαν κατά των ελληνικών συμφερόντων.

Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής

Προτεραιότητες Πολιτικής

Ελλάδα: Η εξωτερική πολιτική φαίνεται να αποτελεί πολύ χαμηλή προτεραιότητα για τους ερωτηθέντες στην Ελλάδα. Η οικονομική κατάσταση (ένα μακροχρόνιο πρόβλημα για τον μέσο Έλληνα) και η υγεία (λόγω της τρέχουσας πανδημίας) κυριαρχούν στις προτιμήσεις των ερωτηθέντων. Αυτό είναι σημαντικό, παρά το γεγονός ότι οι σχέσεις με τη Τουρκία βρίσκονται σήμερα στο χαμηλότερο σημείο τους εδώ και δύο δεκαετίες και ενώ αυξάνονται οι ανησυχίες για κλιμάκωση της αντιπαράθεσης με την Άγκυρα. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι οι σχέσεις με την Βόρεια Μακεδονία καλλιεργούνται σε μια περίοδο κατά την οποία θέματα εξωτερικής πολιτικής, ειδικά όταν δεν σχετίζονται με την Τουρκία, έχουν πολύ περιορισμένο ενδιαφέρον για τους Έλληνες ερωτηθέντες.

Βόρεια Μακεδονία: Μια σχεδόν πανομοιότυπη θεώρηση βρίσκεται και στην περίπτωση της Βόρειας Μακεδονίας. Επί του παρόντος τα θέματα εξωτερικής πολιτικής δεν απασχολούν τους πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας, παρά την συνεχιζόμενη διαμάχη με την Βουλγαρία και το αδιέξοδο στη διαδικασία ένταξης της χώρας. Από την άλλη πλευρά, όπως αναμενόταν, εν μέσω της πανδημίας, η υγεία και η κατάσταση της οικονομίας έχουν προτεραιότητα ως τα πιο ανησυχητικά ζητήματα.

Προτεραιότητες Πολιτικής		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Οικονομία	41	41
Εξωτερική Πολιτική	8.5	9
Υγεία	46	40
Άλλο	4	7
ΔΕ/ΔΑ	0.5	3

Η σημασία των ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής

Ελλάδα: Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι οι σχέσεις με τη Τουρκία είναι τεράστιας σημασίας. Αυτό αντανακλά τις ανησυχίες για την ασφάλεια της Ελλάδας, λόγω της εκλαμβανόμενης τουρκικής απειλής και της πρόσφατης και συνεχιζόμενης περιόδου κρίσης στις διμερείς σχέσεις. Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό επί των ερωτηθέντων (6 στους 10) θεωρούν ότι οι σχέσεις με τη Βόρεια Μακεδονία είναι σημαντικές. Αυτό συνδέεται με τις συναισθηματικά φορτισμένες αντιδράσεις των Ελλήνων ερωτηθέντων για το «Μακεδονικό», αλλά και λόγω της «επιστροφής» του ζητήματος στην εγχώρια πολιτική ατζέντα μέσω της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Βόρεια Μακεδονία: Στην περίπτωση της Βόρειας Μακεδονίας, οι σχέσεις με την ΕΕ εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά σημαντικές για περισσότερο από το 80% των ερωτηθέντων. Μια παρόμοια αντίληψη κυριαρχεί για τις σχέσεις με σχεδόν όλες τις γειτονικές χώρες. Οι σχέσεις με την Ελλάδα θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές για το 50% του πληθυσμού, γεγονός το οποίο, όπως και στην ελληνική περίπτωση, θα μπορούσε να είναι συνέπεια του νέου περιβάλλοντος, που προέκυψε στις σχέσεις των δύο κρατών μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Η Σημασία των Ζητημάτων Εξωτερικής Πολιτικής				
	Ελλάδα		Βόρεια Μακεδονία	
Σχέσεις με..(%)	Καθόλου σημαντικές +λίγο σημαντικές	Αρκετά σημαντικές + πολύ σημαντικές	Καθόλου σημαντικές +λίγο σημαντικές	Αρκετά σημαντικές + πολύ σημαντικές
Βουλγαρία			34	47
Τουρκία	6	93	/	/
Ελλάδα			29	50
Βόρεια Μακεδονία	29	59	/	/

Απειλή από άλλα κράτη

Ελλάδα: Περισσότεροι από επτά στους δέκα ερωτηθέντες θεωρούν τη Τουρκία χώρα, που αποτελεί απειλή για την Ελλάδα. Αυτή είναι μια πάγια απάντηση στις δημοσκοπήσεις που γίνονται στην Ελλάδα, οι οποίες κατά κανόνα δείχνουν ότι οι περισσότεροι, και ενίοτε η

συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων, πιστεύουν ότι η χώρα τους απειλείται από την Τουρκία. Η Βόρεια Μακεδονία δεν καταγράφεται ως απειλή για την Ελλάδα μεταξύ των Ελλήνων ερωτηθέντων.

Βόρεια Μακεδονία: Ενώ η πλειοψηφία των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας δεν αισθάνεται ότι απειλείται από κάποια χώρα, το 40% εκείνων που το αισθάνονται, κατατάσσουν την Βουλγαρία ως την πρώτη χώρα που αποτελεί απειλή για την Βόρεια Μακεδονία. Το αίσθημα αυτό είναι αναμενόμενο, δεδομένου ότι αντανακλά τις τεταμένες διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και την πρόσφατη απόφαση της βουλγαρικής κυβέρνησης να μη στηρίξει την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Βόρειας Μακεδονίας με την ΕΕ. Η Ελλάδα δεν θεωρείται απειλή.

Απειλή από άλλα κράτη		
(%)	Βόρεια Μακεδονία	Ελλάδα
Βουλγαρία	46	/
Αλβανία	13	0.5
Κόσοβο	8	/
Τουρκία	1	72.5
Ελλάδα	0	/
Βόρεια Μακεδονία	/	0

Σχετική διεθνής ισχύς και οι σχέσεις με τις γειτονικές χώρες

Ελλάδα: Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί τη Ελλάδα πιο ισχυρή από την Βόρεια Μακεδονία. Αυτό ισχύει σε μεγάλο βαθμό και για τους υπόλοιπους άμεσους γείτονες της Ελλάδας, με εξαίρεση την Τουρκία, την οποία οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι είναι πιο ισχυρή από τη χώρα τους.

Βόρεια Μακεδονία: Περίπου το 70% του πληθυσμού θεωρεί ότι η θέση της χώρας στο διεθνές περιβάλλον είναι αδύναμη. Αυτή η άποψη κυριαρχεί ακόμα περισσότερο στις αντιλήψεις για την Ελλάδα, καθώς 8 στους 10 ερωτηθέντες θεωρούν την Ελλάδα ως πιο ισχυρό παράγοντα.

Σχετική διεθνής ισχύς και σχέσεις με τις γειτονικές χώρες				
(%)	Η Βόρεια Μακεδονία είναι ... από		Η Ελλάδα είναι ... από	
	Ισχυρότερη	Πιο αδύναμη	Ισχυρότερη	Πιο αδύναμη
Βουλγαρία	24	72	89.5	6.5

Αλβανία	38	53	96	2
Κόσοβο	62	29		
Σερβία	13	84		
Τουρκία	/	/	36.5	60
Βόρεια Μακεδονία	/	/	93.5	4
Ελλάδα	15	81	/	/

Απόψεις για το Ζήτημα της Ονομασίας και τη Συμφωνία των Πρεσπών

Η σημασία του ζητήματος της ονομασίας πριν από τη Συμφωνία των Πρεσπών

Ελλάδα: Περισσότεροι από επτά στους δέκα Έλληνες ερωτηθέντες δηλώνουν ότι το ζήτημα της ονομασίας έχει κάποια σημασία για αυτούς, με τους περισσότερους (50% των ερωτηθέντων) να το θεωρούν πολύ σημαντικό. Μόνο ένας στους τέσσερις ερωτηθέντες δηλώνει ότι η διαφωνία επί της ονομασίας ήταν περιορισμένης ή καμίας σημασίας για εκείνον. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν τη σημασία, που κατείχε το εν λόγω ζήτημα στην ελληνική κοινωνία, ακόμα και τριάντα χρόνια μετά την έναρξη της διπλωματικής διαμάχης για το όνομα «Μακεδονία».

Βόρεια Μακεδονία: Ελάχιστα περισσότερο από τους μισούς ερωτηθέντες στην Βόρεια Μακεδονία εξέλαβαν την διαφωνία για την ονομασία ως ένα σημαντικό ζήτημα τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Οι αλβανικής καταγωγής ερωτώμενοι ενδιαφέρθηκαν πολύ περισσότερο για την επίλυσή του (75%) σε σχέση με το 50% σλαβικής καταγωγής ερωτώμενων. Σε σύγκριση με την αντίληψη στην Ελλάδα, περισσότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων στην Βόρεια Μακεδονία δεν απέδιδε ιδιαίτερη σημασία στην διαφωνία για το όνομα.

	Η σημασία του ζητήματος της ονομασίας πριν από τη Συμφωνία των Πρεσπών	
Σημασία ... (%)	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Πολύ	50	38
Κάπως -	21.5	18

Λίγο	11.5	10
Καθόλου	16.5	32

Αποδοχή ενός συμβιβασμού

Ελλάδα: Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εξακολουθεί να αντιτίθενται στην ιδέα ότι η Βόρεια Μακεδονία συνδέεται με τον όρο «Μακεδονία». Έξι στους δέκα ερωτηθέντες θα προτιμούσαν να μην υπάρχει αναφορά στον όρο «Μακεδονία» στο όνομα της χώρας, ενώ το 37% θα αποδέχονταν μια συμβιβαστική λύση, που θα περιελάμβανε τον όρο σε κάποια μορφή. Οι απόψεις εναντίον ενός συμβιβασμού έχουν μειωθεί από την περίοδο των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη της Συμφωνίας των Πρεσπών, αλλά παραμένουν η πλειοψηφική άποψη, σταθερά από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Βόρεια Μακεδονία: Υπάρχει μια βαθιά διαίρεση μεταξύ των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας σχετικά με τις προοπτικές επίλυσης της διαφωνίας για το όνομα, εάν υποθετικά δεν είχε υπογραφεί η Συμφωνία των Πρεσπών. Ενώ περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού θα είχε αποδεχτεί ένα σύνθετο όνομα, που να εμπεριείχε τη λέξη Μακεδονία, ένα επιπλέον 17% θα ήταν ικανοποιημένο με οποιαδήποτε λύση. Από την άλλη πλευρά, σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού θα ήταν εναντίον οποιουδήποτε συμβιβασμού για το όνομα της χώρας. Αυτός ο διαχωρισμός ενισχύεται επιπρόσθετα όταν αναλύονται τα εθνοτικά δημογραφικά στοιχεία της χώρας. Ενώ περίπου 6 στους 10 κατοίκους σλαβικής καταγωγής απορρίπτουν συμβιβασμούς για το όνομα της χώρας, σχεδόν το 80% των ερωτώμενων αλβανικής καταγωγής θα προτιμούσε μια λύση με διαπραγμάτευση. Πρόκειται για μια αναμενόμενη διάκριση των αντιλήψεων, καθώς η διαφωνία επί του ονόματος έχει συναισθηματικές και ταυτοτικές επιπτώσεις για τους κατοίκους σλαβικής καταγωγής, σε αντίθεση με τις πιο ρεαλιστικές προοπτικές επίλυσης του ζητήματος της ονομασίας μεταξύ του Αλβανικού πληθυσμού στην Βόρεια Μακεδονία.

Αποδοχή ενός συμβιβασμού		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Μια σύνθετη ονομασία που θα περιλαμβάνει τον όρο Μακεδονία, όπως το Βόρεια Μακεδονία	37.5	32
Οποιαδήποτε λύση	/	17
Εναντίον οποιουδήποτε	/	46

συμβιβασμού/λύσης		
Καμία αναφορά στον όρο Μακεδονία	60.5	/

Οι επιπτώσεις του πρόσφατου αδιεξόδου σχετικά με την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ σε σχέση με τη Συμφωνία των Πρεσπών

Βόρεια Μακεδονία: Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι οι πολιτικές εξελίξεις την περίοδο μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών δεν είχαν ιδιαίτερα μεγάλη αρνητική επίδραση σε ό,τι αφορά τη δημόσια στήριξη της Συμφωνίας. Εάν ληφθεί υπόψη η εκ των υστέρων έλλειψη προόδου στην ενταξιακή διαδικασία της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ, ακόμα και τότε περίπου το 40% του πληθυσμού θα είχε υποστηρίξει σθεναρά τη συμφωνία, ενώ ένα επιπλέον 30% αποδίδει κάποια πιθανότητα ότι θα υποστήριζε τη Συμφωνία. Τα αισθήματα αυτά δείχνουν ότι ο γενικός πληθυσμός δίνει σε κάποιο βαθμό αξία στη συμφωνία, που ξεπερνά κατά πολύ τα οφέλη της προοπτικής ένταξης της χώρας στην ΕΕ.

%	Αν γνωρίζατε ότι η έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων στην ΕΕ θα αναβάλλονταν μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών θα την υποστηρίζατε; (απαντήσεις μόνο από την Βόρεια Μακεδονία)
Ναι	39
Ίσως	31
Όχι	30

Πόσο επωφελής υπήρξε η Συμφωνία των Πρεσπών για την Ελλάδα και τη Βόρεια Μακεδονία

Ελλάδα: Τα ευρήματα φαίνεται να είναι θετικά σε αυτό το ερώτημα, δεδομένου ότι το ποσοστό εκείνων, που θεωρούν επωφελή τη Συμφωνία των Πρεσπών ισοδυναμεί με το ποσοστό εκείνων, που τη θεωρούν επιζήμια. Πιο συγκεκριμένα, τόσο το ποσοστό εκείνων που βλέπουν λίγα ή καθόλου οφέλη από τη συμφωνία όσο και το ποσοστό όσων βλέπουν κάποια ή πολλά οφέλη είναι 35,5%. Επομένως, υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό εκείνοι που απαντούν ότι εγκρίνουν τη συμφωνία, όσοι ακριβώς είναι εκείνοι που την απορρίπτουν.

Βόρεια Μακεδονία: Από την άλλη πλευρά, στη περίπτωση της Βόρειας Μακεδονίας, υπάρχει επίσης, σε χρονική απόσταση τριών ετών, μια αυξανόμενη δυσαρέσκεια για τη Συμφωνία των Πρεσπών. Ενώ περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού πιστεύει ότι η συμφωνία εξακολουθεί να είναι επωφελής για την χώρα, το 40% τη θεωρεί επιβλαβή. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, υπάρχει μια σημαντική διαφορά στις τάσεις μεταξύ των εθνοτικών γραμμών.

Κατά την γνώμη σας, από αυτή την χρονική απόσταση, πόσο ωφέλιμη υπήρξε η Συμφωνία των Πρεσπών για την Βόρεια Μακεδονία/Ελλάδα;			
Σχέσεις με ... (%)	Πολύ επωφελής + κάπως επωφελής	Ούτε επωφελής, ούτε επιζήμια	Κάπως επιζήμια + πολύ επιζήμια
Ελλάδα	35.5	26	35.5
Βόρεια Μακεδονία	39	22	35

Λόγοι αντίθεσης έντατι της Συμφωνία των Πρεσπών

Ελλάδα: Μεταξύ των ερωτηθέντων που εξακολουθούν να απορρίπτουν τη συμφωνία ή παραμένουν ουδέτεροι ως προς αυτήν, το 42% την απορρίπτει επειδή θεωρεί ότι έδωσε στην άλλη πλευρά «εθνότητα και γλώσσα». Αυτό ήταν και το κύριο επιχείρημα της τότε αντιπολίτευσης για την απόρριψη της συμφωνίας. Ένα άλλο 33% απορρίπτει τη συμφωνία επειδή πιστεύει ότι μέσω αυτής η Ελλάδα «παραιτήθηκε» του ονόματος «Μακεδονία», ενώ το 18,5% την απορρίπτει συνολικά για όλους τους παραπάνω λόγους.

Βόρεια Μακεδονία: Οι πολίτες στη Βόρεια Μακεδονία, που αντιτίθενται στη Συμφωνία των Πρεσπών βασίζουν την στάση τους στην αντίληψη ότι η συμφωνία παρέδωσε το όνομα της χώρας (39% των ερωτώμενων σλαβικής καταγωγής) και ότι τίποτα (όνομα, εθνικότητα και γλώσσα) δεν διατηρήθηκε (36% των ερωτωμενων σλαβικής καταγωγής). Όταν εξετάζονται ξεχωριστά, η απώλεια είτε της εθνότητας, είτε της γλώσσας, δεν θεωρούνται ως σημαντικό μειονέκτημα της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Λόγοι αντίθεσης προς τη Συμφωνία των Πρεσπών;		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Επειδή εγκατέλειψε την εθνότητα	42	6
Επειδή εγκατέλειψε την γλώσσα		7
Επειδή εγκατέλειψε το όνομα	33	37
(αυθόρμητα – αν επιμένει) Όλα τα	18.5	31

παραπάνω		
Κανένα από τα παραπάνω	5.5	13

Απόψεις πάνω στο ζήτημα της ονομασίας: ποιος είχε δίκιο;

Ελλάδα: Σχεδόν 6 στους 10 Έλληνες ερωτηθέντες (58,5%) θεωρούν ότι η Ελλάδα είχε δίκιο στο ζήτημα της ονομασίας. Υπάρχει, όμως, ένα αξιοσημείωτο 33% των ερωτηθέντων που θεωρούν ότι και οι δύο χώρες είχαν δίκιο σε αυτή την διαμάχη.

Βόρεια Μακεδονία: Ο μισός πληθυσμός της Βόρειας Μακεδονίας πιστεύει ότι η χώρα του είχε δίκιο στο ζήτημα της ονομασίας. Περίπου το 20% των ερωτηθέντων, ωστόσο, πιστεύει ότι και οι δύο χώρες είχαν πειστικά επιχειρήματα για την στάση τους σε αυτή την διαφωνία.

Απόψεις πάνω στο ζήτημα της ονομασίας: ποιος είχε δίκιο;		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Η Ελλάδα είχε δίκιο	58.5	14
Και οι δύο χώρες	33.5	23
Η Βόρεια Μακεδονία είχε δίκιο	3	52

Η Συμφωνία των Πρεσπών ως ένα συμβιβασμός

Ελλάδα: Σχεδόν έξι στους δέκα Έλληνες ερωτηθέντες θεωρούν ότι η συμφωνία ήταν ένας συμβιβασμός που έπρεπε να γίνει. Τρεις στους δέκα ερωτηθέντες διαφωνούν με αυτή τη θέση. Ξεκάθαρα η πλειοψηφία της κοινής γνώμης θεωρεί ότι παρά το ότι ήταν οδυνηρός, επρόκειτο για έναν αναγκαίο συμβιβασμό.

Βόρεια Μακεδονία: Σχεδόν ο μισός πληθυσμός της Βόρειας Μακεδονίας αναγνωρίζει ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ήταν ένας αναγκαίος συμβιβασμός μεταξύ των δύο χωρών. Από την άλλη πλευρά, το ένα τρίτο του πληθυσμού διαφωνεί με αυτή την άποψη.

Η Συμφωνία των Πρεσπών ως ένας αναγκαίος συμβιβασμός		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	59.5	47
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8.5	17
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	31	32

Η Συμφωνία των Πρεσπών υπονομεύει το εθνικό συμφέρον της Ελλάδας/Βόρειας Μακεδονίας

Ελλάδα: Σχεδόν ένας στους δύο Έλληνες ερωτηθέντες θεωρεί ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ήταν εθνικά επιζήμια. Αυτή η συγκεκριμένη διατύπωση κυριαρχούσε επανειλημμένα στις δηλώσεις της τότε αντιπολίτευσης στη διάρκεια της ταραχώδους περιόδου, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, και ιδιαίτερα στη κοινοβουλευτική συζήτηση στη διάρκεια της επικύρωσης της συμφωνίας. Αντιθέτως, σχεδόν τέσσερις στους δέκα ερωτηθέντες διαφωνούν με αυτή τη θέση.

Βόρεια Μακεδονία: Την αντίληψη ότι η Συμφωνία των Πρεσπών είναι εθνικά επιζήμια μοιράζεται σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού στην Βόρεια Μακεδονία. Οι εθνοτικές διαιρέσεις είναι επίσης εμφανείς σε αυτή την περίπτωση, καθώς αυτή η αντίληψη στηρίζεται κυρίως από τους ερωτηθέντες σλαβικής καταγωγής.

Η Συμφωνία των Πρεσπών ήταν εθνικά επιζήμια (υπονομεύει τα εθνικά συμφέροντα)		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	48	47
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	11	15
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	38.5	35

Η Συμφωνία των Πρεσπών ως παράγοντας σταθερότητας και ειρήνης στα Βαλκάνια

Ελλάδα: Ένας στους δύο (52%) Έλληνες ερωτηθέντες συμφωνούν ότι η Συμφωνία των Πρεσπών βοήθησε τη σταθερότητα και την ειρήνη στα Βαλκάνια, ενώ ένας στους τρεις (32%) πιστεύει ότι στην πραγματικότητα δεν βοήθησε. Επομένως, η πλειοψηφία αποδέχεται αυτή την άποψη, που αποτελούσε ένα από τα βασικά επιχειρήματα της τότε Ελληνικής κυβέρνησης για να στηρίξει τον συμβιβασμό.

Βόρεια Μακεδονία: Η κοινή γνώμη στη Βόρεια Μακεδονία στηρίζει γενικά την αντίληψη ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ενίσχυσε την ειρήνη και τη σταθερότητα στα Βαλκάνια. Περισσότερο από το ένα τρίτο του πληθυσμού, ωστόσο, δεν έχει την ίδια άποψη, κάτι που δείχνει ότι ένα από τα κύρια αφηγήματα που υιοθέτησε η διεθνής κοινότητα για τη Συμφωνία των Πρεσπών δεν ήταν πειστικό για ένα σημαντικό μέρος του κοινού.

Βοήθησε η Συμφωνία των Πρεσπών τη σταθερότητα και την ειρήνη στα Βαλκάνια;		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	52	45
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	13.5	14
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	32	37

Η Συμφωνία των Πρεσπών απέτρεψε μια καλύτερη επίλυση του ζητήματος της ονομασίας στο μέλλον

Ελλάδα: Περισσότεροι από ένας στους δύο (53%) ερωτηθέντες συμφωνούν με το επιχείρημα ότι με τη Συμφωνία των Πρεσπών η Ελλάδα έχασε την ευκαιρία να διαπραγματευτεί μια καλύτερη συμφωνία στο μέλλον. Αυτό είναι ένα επιχείρημα που είχε προωθηθεί από την αντιπολίτευση την περίοδο της υπογραφής της συμφωνίας. Ένας στους τρεις (32%) ερωτηθέντες, ωστόσο, δεν συμφωνεί ότι η Ελλάδα έχασε την ευκαιρία να διαπραγματευτεί μια καλύτερη συμφωνία.

Βόρεια Μακεδονία: Η κοινή γνώμη στη Βόρεια Μακεδονία είναι επίσης διχασμένη όσον αφορά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της Συμφωνίας των Πρεσπών. Ο μισός πληθυσμός πιστεύει ότι στο μέλλον θα μπορούσαν να έρθουν πιο ευνοϊκές λύσεις και ότι η Συμφωνία των Πρεσπών έθεσε τέλος σε αυτή τη δυνατότητα. Από την άλλη πλευρά, το 30% του πληθυσμού θεωρεί ότι η Συμφωνία των Πρεσπών έχει εξαντλήσει όλες τις άλλες προοπτικές συμβιβασμού μεταξύ των δύο χωρών.

Με την Συμφωνία των Πρεσπών η χώρα μας έχασε την δυνατότητα να διαπραγματευτεί μια καλύτερη επίλυση στο μέλλον		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	53.5	49
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	9	15
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	34.5	31

Όλοι θα αποκαλούσαν την Βόρεια Μακεδονία ως «Μακεδονία», αν η Συμφωνία των Πρεσπών δεν είχε υπογραφεί

Ελλάδα: Λίγο πάνω από έναν στους δύο (53.5%) εκ των ερωτηθέντων συμφωνούν με τη δήλωση ότι αν δεν είχε υπογραφεί η

Συμφωνία των Πρεσπών, η Βόρεια Μακεδονία, απλώς θα αποκαλούνταν από όλους «Μακεδονία», ενώ ένας στους τρεις (34,5%) δεν συμφωνεί με αυτό το επιχείρημα. Η ευρεία διεθνής χρήση του όρου «Μακεδονία» και όχι «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» αποτέλεσε βασικό επιχείρημα όσων υποστήριξαν τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Βόρεια Μακεδονία: Ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων (65%) στην Βόρεια Μακεδονία πιστεύει ότι η χώρα η χώρα τους θα εξακολουθούσε να ονομάζεται Μακεδονία από το διεθνές κοινό, εάν υποθετικά δεν είχε υπογραφεί η Συμφωνία των Πρεσπών.

Αν η Συμφωνία των Πρεσπών δεν είχε υπογραφεί, θα αποκαλούσαν όλοι την Βόρεια Μακεδονία ως Μακεδονία		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	53.5	65
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	6.5	11
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	37.5	20

Τι θα πρέπει να κάνουν οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα και τη Βόρεια Μακεδονία σχετικά με τη Συμφωνία των Πρεσπών

Ελλάδα: Η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων ερωτηθέντων θα ήθελε η κυβέρνησή τους είτε να καταργήσει (16%), είτε να αναθεωρήσει (43%) τη Συμφωνία των Πρεσπών. Μόνο το 36,5% θα ήθελε να δει την Ελληνική κυβέρνηση να εφαρμόζει τη συμφωνία. Το σημερινό κυβερνών κόμμα, όταν ήταν στην αντιπολίτευση, είχε υπαινιχθεί ότι θα κατέβαλε προσπάθειες να τροποποιήσει τη συμφωνία για εκείνα τα σημεία, που το κόμμα θεωρούσε αδυναμίες, αλλά έκτοτε αποδέχτηκε την εφαρμογή της συμφωνίας. Η πλειοψηφία του 43%, επομένως, στηρίζει την πολιτική που ακολουθούσε η μεγαλύτερη πολιτική δύναμη, που αντιτάχθηκε στη συμφωνία.

Βόρεια Μακεδονία: Η κοινή γνώμη στη Βόρεια Μακεδονία είναι σαφώς διχασμένη για το μέλλον της Συμφωνίας των Πρεσπών. Υπάρχει μια ισοδύναμη τάση (30%) που συνδέεται με μελλοντικές προσδοκίες από την κυβέρνηση, είτε να καταργήσει, είτε να αναθεωρήσει, είτε να εφαρμόσει τη Συμφωνία. Οι απορριπτικές τάσεις κυριαρχούν στους ερωτώμενους σλαβικής καταγωγής, ενώ η

πλειοψηφία των ερωτώμενων αλβανικής καταγωγής είναι υπέρ της εφαρμογής της Συμφωνίας των Πρεσπών ως έχει.

Κατά την γνώμη σας, ποιες από τις ακόλουθες κατευθύνσεις θα πρέπει να πάρει η τωρινή κυβέρνηση;		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Να καταργήσει τη Συμφωνία των Πρεσπών	16	30
Να αναθεωρήσει τη Συμφωνία των Πρεσπών	43	32
Να εφαρμόσει τη Συμφωνία των Πρεσπών	36.5	30

Οι κύριες αιτίες υπογραφής της Συνθήκης των Πρεσπών

Ελλάδα: Στην ερώτηση σχετικά με τον κύριο λόγο για την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, σχεδόν ένας στους δύο (45%) θεωρούν ότι ήταν αποτέλεσμα επιβολής από ξένες δυνάμεις, ενώ ένας στους τέσσερις (23%) πιστεύει ότι η τότε κυβέρνηση υπέγραψε τη συμφωνία με αντάλλαγμα την επίτευξη ευνοϊκότερων όρων για τις συμφωνίες διάσωσης της Ελλάδας. Περίπου ένας στους τέσσερις ερωτηθέντες συσχετίζει την απόφαση για επίτευξη συμφωνίας με οφέλη για την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας (13%) ή με την άποψη ότι οι προϋποθέσεις επίλυσης είχαν ωριμάσει (13,5%).

Βόρεια Μακεδονία: Στη Βόρεια Μακεδονία περισσότερο από το 40% των ερωτηθέντων αναγνωρίζει τις εξωτερικές πιέσεις από ξένους πολιτικούς παράγοντες ως το βασικό παράγοντα για την επίλυση της διαφωνίας για την ονομασία και την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών. Τρεις στους δέκα ερωτηθέντες, επίσης, εκτιμούν πως δίνει αξία στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι οι οικονομικές προσδοκίες δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων σχετικά με αυτό το ζήτημα.

Ο ρόλος των ξένων παραγόντων στο ζήτημα της ονομασίας

Ελλάδα: Η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ανάμειξη ξένων παραγόντων στο ζήτημα της ονομασίας ευνοεί είτε την Βόρεια Μακεδονία, είτε και τις δύο χώρες. Μόνο ένα μικρό μέρος των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ξένη ανάμειξη ωφέλησε

την Ελλάδα (το υψηλότερο ποσοστό συγκεντρώνει η Ρωσία με 11,5%). Πιο συγκεκριμένα, το 45,5% των Ελλήνων ερωτηθέντων θεωρεί ότι η Γερμανία ωφέλησε τη Βόρεια Μακεδονία, το 35% πιστεύει το ίδιο για την ΕΕ, 34% για το ΝΑΤΟ, 33% για τις Ηνωμένες Πολιτείες και 30% για τη Ρωσία.

Βόρεια Μακεδονία: Στη Βόρεια Μακεδονία εντοπίζεται παρόμοιο μοτίβο αντιλήψεων όσον αφορά την ανάμειξη συγκεκριμένων ξένων παραγόντων στην επίλυση του ζητήματος της ονομασίας. Περισσότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων στη Βόρεια Μακεδονία πιστεύουν ότι η ανάμειξη τριών από τους βασικούς εξωτερικούς παράγοντες, δηλαδή της ΕΕ, των ΗΠΑ και της Γερμανίας ωφέλησαν την Ελλάδα. Περίπου το ίδιο ποσοστό ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ανάμειξη της ΕΕ, των ΗΠΑ και της Γερμανίας υπήρξε επωφελής τόσο για τη Βόρεια Μακεδονία, όσο και για την Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, μόνο περίπου το 10% του πληθυσμού πιστεύει ότι η ανάμειξη της ΕΕ και των ΗΠΑ στην επίλυση της διαφωνίας για την ονομασία υπήρξε επωφελής για τη Βόρεια Μακεδονία. Οι προσπάθειες της Γερμανίας, ωστόσο, αξιολογήθηκαν πιο θετικά καθώς το 20% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η ανάμειξη της Γερμανίας ήταν πιο επωφελής για τη Βόρεια Μακεδονία, παρά για την Ελλάδα.

Συμπεράσματα

Έχουν περάσει τρία χρόνια από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, η οποία ουσιαστικά έδωσε τέλος στην διαφωνία μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας για το ζήτημα της ονομασίας και η οποία διατηρούσε τεταμένες τις διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο γειτόνων για δεκαετίες.

Για αρκετούς πολίτες της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας, ωστόσο, παραμένει ιδιαίτερα δύσκολο το να αποδεχθούν τις επιπτώσεις της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Η κοινή γνώμη και στα δύο κράτη παραμένει διχασμένη για τις προοπτικές της Συμφωνίας και τις επιπτώσεις, που είχε στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας τους.

Ενώ αρκετοί πολίτες και στις δύο χώρες αναγνωρίζουν τα οφέλη από την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας, μεγάλο μέρος του

πληθυσμού διατηρεί μια απορριπτική στάση για τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Παρ'όλα αυτά, όπως καταδεικνύει αυτή η έκθεση, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις, όπου η κοινή γνώμη και στις δύο χώρες έχει παρόμοια (σε κάποιες μάλιστα περιπτώσεις σχεδόν πανομοιότυπη) αντίληψη για το μέλλον.

Η πλειοψηφία των πολιτών έχει αναγνωρίσει τη σημασία του ζητήματος της ονομασίας και έχει αποδεχθεί ότι η επίλυση της ήταν ένας συμβιβασμός που έπρεπε να γίνει.

Σημαντικό τμήμα της κοινής γνώμης σε Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία στηρίζει την ιδέα ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ενίσχυσε την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή, παρά το γεγονός ότι διαφωνούν για το ποιος ωφελήθηκε από τη διπλωματική δραστηριότητα των διεθνών διαμεσολαβητών, που διευκόλυναν την επίτευξη της συμφωνίας.